

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Стиляна Петкова Белчева, дм

Относно: Защита на дисертационен труд на редовен докторант Емануела Храбър Щика на тема: „Влияние на фонологичната преработка върху устния и писмения език при афазия“ за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ по професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Логопедия“ към Катедра „Логопедия“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ “Св. Климент Охридски”.

Научен ръководител: доц. д-р Катерина Щерева

Със заповед на Ректора СУ “Св. Климент Охридски”, № РД 38-56/29.01.2024 г. съм определена за член на Научно жури по процедура за присъждане на образователната и научна степен "ДОКТОР". С решение на Научното жури Протокол №1/08.02.2024 г. съм определена да представя становище на дисертационния труд на Емануела Храбър Щика

При изготвяне на настоящото становище са спазвани изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, а също и специфичните Критерии за заемане на академични длъжности и придобиване на научни степени в СУ “Св. Климент Охридски”.

Не съм установила пропуски в процедурата за открита защита и приложената от Емануела Храбър Щика документация.

Представените материали по защитата съответстват напълно на законовите и процедурните изисквания.

Декларирам, че нямам общи научни трудове с докторантката.

Кратки биографични данни за докторантката

Докторантката Емануела Храбър Щика е родена на 08.10.1994 г. гр. София. През 2013 г. Емануела Щика завършва средно образование в ПГИЧЕ „Св. Методий. През 2017 г. получава бакалавърска степен по „Логопедия“, а през 2019 г. магистърска степен по Специалност „Комуникативни нарушения на развитието“, Факултет по начална и предучилищна педагогика, Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Обща характеристика на дисертационния труд

Структурата на представения за защита **дисертационен труд** е съобразена със съвременните стандарти за изготвяне на подобен труд. Последният обхваща **231** стр., като след Въведение (7 стр.), Литературен обзор (72 стр.), Цел и Задачи (2 стр.), Етапи на изследването (1 стр.), Хипотези (1 стр.), Обект, предмет и контингент на изследването (2 стр.), Процедура на провеждане на научното изследване (21 стр.), Резултати и Обсъждане (55 стр.), Обобщение и Изводи (3 стр.), Препоръки (2 стр.), Ограничения (1 стр.), Заключение (1 стр.), Приноси (1 стр.), Бъдещи насоки за научни изследвания (1 стр.), Библиография (12 стр.), следват – Приложения (43 стр.).

Дисертационният труд е правилно конструиран, добре и ерудитно написан. Онагледен с 16 таблици, 28 графики и 78 приложения. В библиография са цитирани 116 автара, от които 26 на кирилица и 90 на латиница.

Актуалност и значимост на темата на дисертацията

В последните години проблемите при комуникативни нарушения, засягащи езиковата способност на човека след увреждане на мозъка, са фокусирани върху диагностиката, лечението и създаването на индивидуални комплексни програми за отстраняване трайните последици при афазии (моторни, сензитивни и др.). Причината за афазите е винаги мозъчно увреждане. Най-често те са предизвикани от инсулт, но могат да бъдат причинени от мозъчна травма, тумор, епилепсия, различни огнищни поражения и възпаления в доминантната по отношение на речта хемисфера. Въпреки сходството в симптомите след инсулт (афазия, дизартрия, апраксия и др.) при всеки болен речевите разстройства протичат твърде индивидуално. Напредъкът и изходът от инсулта е различен във всеки отделен случай. Съставянето на логопедичната диагноза е многоетапен процес на оценяване, който включва наблюдение върху речта, езика и когнитивните способности на болния след инсулт или друг вид мозъчна патология, което позволява логопедът да прецени неговите дефицити. Фонологичната преработка е ключов елемент в езиковите затруднения при афазия. Засягането на този процес води до характерни трудности при разпознаването, разграничаването, обработката и манипулирането на фонемни и фонологични структури в устната и писмена форма на езика. Всичко това говори за необходимостта от включване на диагностика на фонологичната преработка в логопедичния процес при оценка на пациентите с афазия. Този подход би допринесъл за създаване на индивидуални терапевтични стратегии и е предпоставка за ключова информация за подходящите методи за подпомагане на езиковите процеси при лица с афазия.

Стратегическа цел и актуална задача на проучването е да бъде създаден инструмент, чрез който да се установи състоянието на фонологичната преработка при лица с афазия и да се докаже влиянието ѝ върху устния и писмения език при тези пациенти, говорещи български език, с цел да се постигнат по-добри резултати в областта на терапията и възстановяване на езиковата функция при това комуникативно нарушение.

На този проблем е посветена дисертацията на Емануела Щика.

Познаване на проблема

В литературния обзор Е. Щика в ясна и сбита форма е изложила данни, както в исторически аспект, така и най-съществените данни от литературата, представящи съвременните класификации, видовете, симптоматиката и предикторите на афазията. В отделни глави са разгледани видовете алексии и аграфии; спецификите на българската фонологична система при афазия. Отделено е и специално внимание на теоретичните подходи и модели свързани с устния, писмения език и фонологичната обработка, както и на диагностиката на фонология при афазията.

В направения преглед на литературата Е. Щика е резюмирала по-много добър начин съвременното състояние на проблема. Добро впечатление прави обобщението на литературните данни в края на литературния обзор с посочените по-важни изводи и неизяснени въпроси.

Литературния обзор е добро постижение на авторката и заслужава положителна оценка.

Трябва да се отбележи, че включеният в литературния обзор материал е представен на добър български език, което е характерно и за последващото изложение на авторката.

Методология на изследването

В тази глава много добре и последователно са представени целите, хипотезите и задачите на изследването; етапите, обектът, предметът и участниците на изследването; процесът по подбор и подготовка на експерименталния инструментариум; процедурите за събиране на данни, диагностичните и статистическите методи.

Цел и задачи на дисертационния труд

Целта на дисертационния труд е да се създаде инструмент, чрез който да се установи състоянието на фонологичната преработка при лица с афазия и да се докаже влиянието ѝ върху устния и писмения език при тези пациенти, носители на българския език.

За изпълнение на тази цел Е. Щика си е поставила 9 конкретни задачи, които са ясно формулирани и дават възможност за много добре насочени проучвания.

Прави добро впечатление, че във връзка с поставената цел Щика е оформила две основни работни хипотези.

Обект на изследването са 30 пациента с моторна или сензо-моторна афазия на възраст между 23 и 86 г., като съотношението мъже към жени е 2:1.

Забележка.

В експерименталната група са включени лица и с моторна и със сензо-моторна афазия. Счита се, че работата би спечелила, ако изследваните лица в експерименталната група бяха разделени на две подгрупи – само с моторна и само със сензо-моторна афазия, и най-младото изследвано лице при мъжете (23 г) не беше включено в групата.

Резултати и обсъждания

Проучванията са проведени в логична последователност. Резултатите от проведените изследвания са много добре документирани.

Получените данни при използване на адекватни подходи са убедителни. Много добре и ясно са представени резултатите от отделните изследвания в 16 таблици, 28 графики и 78 приложения. Това създава прегледност на научните факти от собствените изследвания. За да анализира собствените си резултати, Емануела Щика е използвала подходящи статистически методи, което създава основа за обсъждане на получените данни и направените изводи от тях.

Така системно, както е проведено изследването са построени и обсъжданията, които следват всяка от главите на резултатите. Емануела Щика използва умело литературните си познания, за да обсъди компетентно и критично собствените си резултати и докаже хипотезите си.

Много добро впечатление, в края на дисертационния труд, правят предложените препоръки, ограничения, заключение и бъдещите насоки за научни изследвания.

В резултат на извършената работа и правилното обсъждане на резултатите са направени 7 извода. Приемам изводите.

В дисертационния труд са постигнати приноси, с теоретичен, методологичен, емпиричен, практико-приложен, методически и социален характер, които биха представлявали интерес за практиката.

Приемам представените от Емануела Щика научни приноси, така както са представени. Те реално отразяват постигнатото.

Въз основа на гореизложеното, преценявам дисертационния труд на Емануела Храбър Щика като нейно лично дело, напълно отговарящ на изискванията и препоръчителните наукометрични критерии за присъждане на образователната и научната степен "Доктор".

Автореферат

Авторефератът, в обем от 54 стр., е съставен съобразно изискванията на правилника и репродуцира удачно и в достатъчна степен дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, оценката ми за представения дисертационен труд от Емануела Храбър Щика на тема: „Влияние на фонологичната преработка върху устния и писмения език при афазия“ е положителна и с настоящото становище изразявам убеждението си, че трудът напълно отговаря на възприетите изисквания за присъждането на образователната и научна степен „ДОКТОР“ в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, а също и специфичните Критерии за заемане на академични длъжности и придобиване на научни степени в ”, СУ “Св. Климент Охридски”.

Въз основа на гореизложеното, ще гласувам с „ДА” и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително и да присъдят на Емануела Храбър Щика образователна и научна степен „ДОКТОР” по професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Логопедия“ към Катедра „Логопедия“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ “Св. Климент Охридски”.

12.04.2024 г.
София

Член на журито:.....

/проф. д-р Стиляна Белчева, дм/